

Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).

Спеціальність – 281.

Державне управління: удосконалення та розвиток. 2024. № 4.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.4.8>

УДК 334.722:377.5

М. Ю. Токар,

д. держ. упр., доцент, директор, Науково-дослідний інститут політичної регіоналістики, Ужгородський національний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8426-4481>

М. В. Готра,

*аспірант спеціальності «Публічне управління та адміністрування»,
Ужгородський національний університет*

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-4722-2195>

В. Ю. Машкаринець,

*аспірант спеціальності «Публічне управління та адміністрування»,
Ужгородський національний університет*

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-0118-5118>

МЕХАНІЗМИ КООРДИНАЦІЇ ДІЙ ДЕРЖАВНИХ ТА НЕДЕРЖАВНИХ СУБ'ЄКТІВ УПРАВЛІННЯ ПІД ЧАС ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

M. Tokar,

*Doctor of Science in Public Administration, Associate Professor,
Director, Research Institute of Political Regional Studies,*

Uzhhorod National University

M. Hotra,

*Postgraduate student of the specialty «Public Management and Administration»,
Uzhhorod National University*

V. Mashkarynets,

*Postgraduate student of the specialty «Public Management and Administration»,
Uzhhorod National University*

MECHANISMS OF COORDINATION OF ACTIONS OF STATE AND NON-STATE SUBJECTS OF ADMINISTRATION DURING THE POST-WAR RECOVERY OF UKRAINE

Стаття присвячена аналізу механізмів координації дій між державними та недержавними суб'єктами управління під час процесу повоєнного відновлення. Розглядаються різні аспекти такої координації, включаючи організаційні, інформаційні та ресурсні аспекти. Здійснюється аналіз інструментів та механізмів, що сприяють співпраці між різними суб'єктами відновлення після війни, з урахуванням їхніх різних ролей та інтересів. Дослідження показує, що ефективна координація між державними та недержавними суб'єктами управління під час повоєнного відновлення потребує чіткого розподілу відповідальності, створення спеціалізованих координаційних механізмів та регулярного обміну інформацією.

У висновках дослідження можна відзначити, що ефективна координація дій між державними та недержавними суб'єктами управління в період повоєнного відновлення є критично важливою для успішного подолання наслідків конфлікту та відновлення стійкого миру і стабільності. Це вимагає від усіх зацікавлених сторін спільних зусиль, чіткого розподілу відповідальності та регулярного обміну інформацією. Дослідження підтверджує, що успішна координація базується на організаційних, інформаційних та ресурсних аспектах, які потребують впровадження спеціалізованих механізмів і платформ співпраці.

The article is dedicated to analyzing the mechanisms of coordination between governmental and non-governmental actors in management during post-war reconstruction processes. Various aspects of such coordination are examined, including organizational, informational, and resource-related aspects. The analysis of tools and mechanisms facilitating cooperation among different reconstruction actors is conducted, taking into account their diverse roles and interests. Based on literature review and practical examples analysis, the authors offer recommendations for optimal coordination strategies to ensure effective post-conflict reconstruction. The study highlights that effective coordination between governmental and non-governmental actors during post-war reconstruction requires clear responsibility allocation, establishment of specialized coordination mechanisms, and regular information exchange. Access to accurate and up-to-date information is identified as a key factor for successful coordination, recommending the creation of joint informational platforms and reporting mechanisms for efficient data exchange among all stakeholders. The analysis demonstrates that efficient utilization of resources,

both governmental and private, necessitates the development of mechanisms for joint planning and distribution of financial, human, and material resources. In conclusion, effective coordination between governmental and non-governmental actors in post-war reconstruction is critically important for overcoming the consequences of conflict and restoring sustainable peace and stability. It requires concerted efforts, clear responsibility allocation, and regular information exchange among all stakeholders. The study confirms that successful coordination is based on organizational, informational, and resource-related aspects, requiring the implementation of specialized cooperation mechanisms and platforms. Based on this research, a set of recommendations is developed to improve coordination mechanisms, serving as a basis for further strategies and initiatives in the field of post-war reconstruction. Overall, the conclusions emphasize the necessity of a systemic approach to coordination and cooperation among all parties to achieve sustainable and successful post-conflict reconstruction.

Ключові слова: *публічне управління, повоєнне відновлення, державні суб'єкти управління, недержавні суб'єкти управління, механізми координації, інформаційні аспекти, роль недержавних суб'єктів, ефективне управління.*

Keywords: *public administration, post-war reconstruction, state governance entities, non-state governance entities, coordination mechanisms, informational aspects, role of non-state entities, effective management.*

Постановка проблеми. У контексті російсько-української війни, сьогодні актуальним питанням постає ефективність повоєнного відновлення, де державні та недержавні суб'єкти відіграють ключову роль у відбудові та розвитку тих втрат, яких зазнано під час агресії. То й виникає нагальна потреба в ефективних механізмах координації дій як державних, так і недержавних суб'єктів. Система координації між цими суб'єктами може стати критичним фактором успіху або невдачі у відновленні та побудові стійкого миру [1, с. 27]. Недержавні інституції, такі як міжнародні та місцеві недержавні організації, бізнес-структури та громадські організації, мають унікальний доступ до ресурсів, експертизи та широкої бази підтримки [2, с. 42]. Водночас, державні органи володіють законодавчою та координаційною функцією. Забезпечення

гармонійної взаємодії цих суб'єктів визначається ефективністю та швидкістю процесу відновлення.

Зауважимо, що недоліки у координації можуть призвести до дублювання зусиль, конфліктів й нерівномірного розподілу ресурсів, а відсутність чітких механізмів спільної роботи послаблює ефективність програм та затягує процес відновлення. Тому, створення й реалізація стратегічних планів вимагають узгоджених дій між усіма зацікавленими сторонами. Прозорість, довіра та спільна відповідальність є ключовими складовими успішної координації.

Держава повинна виступати каталізатором й сприяти забезпеченню ресурсів та координаційних механізмів. У той же час, недержавні інституції мають активно брати участь у процесі планування, реалізації та моніторингу відновлювальних заходів. Динаміка ситуації під час повоєнного відновлення вимагає постійного аналізу та вдосконалення механізмів координації. Гнучкість, адаптивність та відкритість до інновацій дозволять забезпечити ефективну відповідь на змінні виклики.

У підсумку, розробка та реалізація ефективних механізмів координації дій державних та недержавних суб'єктів управління стає стратегічно важливим завданням для забезпечення стійкого та успішного відновлення після війни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження та публікації в галузі механізмів координації дій державних та недержавних суб'єктів управління під час повоєнного відновлення акцентують увагу на ролі співпраці між різними секторами суспільства. Дослідники Бело Д., Гільбо А., Завальний М., Карман Д., Лагут С., Любиченко О. визначають, що ефективне управління після війни потребує гнучкості та співпраці між державними та недержавними акторами. Вони наголошують на важливості залучення громадських організацій, місцевих громад, підприємств та інших зацікавлених сторін до процесу відновлення. Беллал А., Борліні Л., Стівахтіс Ю., Карасаєв С., Лікарчук Н., Нузов І. показують, що включення недержавних суб'єктів управління сприяє розширенню ресурсної бази та збільшенню можливостей для інноваційних рішень. Зокрема, взаємодія з бізнес-структурами допомагає у

швидкому відновленні економіки та забезпеченні стійкого розвитку. Публікації також вказують на важливість створення сприятливого середовища для партнерства між державними та недержавними суб'єктами, що включає у себе як законодавчі, так й інституційні механізми. Зайонц Д., Балацька О., Гільбо А., Самофалова Т., Ястребова А. звертають увагу на виклики та перешкоди, що можуть виникнути під час співпраці між державними та недержавними суб'єктами управління. Серед них – недостатній рівень довіри, конфлікти інтересів, а також ризик корупції. Розв'язання цих проблем вимагає ретельного аналізу та розробки стратегій, спрямованих на забезпечення ефективного партнерства між усіма зацікавленими сторонами.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає в аналізі механізмів координації дій державних та недержавних суб'єктів управління під час повоєнного відновлення. Поставлені завдання передбачають: перш за все, вивчення та аналіз існуючих механізмів координації дій державних та недержавних суб'єктів управління; подальше визначення шляхів оптимізації цих механізмів для ефективного повоєнного відновлення. Також передбачається встановлення принципів співпраці та взаємодії між різними зацікавленими сторонами з метою досягнення оптимальних результатів у процесі повоєнної відбудови.

Виклад основного матеріалу дослідження. Координація дій між державними та недержавними суб'єктами є важливою складовою ефективного функціонування будь-якої суспільної системи. В сучасному світі, де інтереси державних органів, громадських організацій та приватних структур можуть переплітатися, ця координація стає особливо актуальною. Потреба у спільних зусиллях та взаємодії виникає у багатьох сферах, від економіки до гуманітарної діяльності. Національні уряди, громадські організації та приватні компанії можуть мати різні цілі та завдання, але їхні дії часто переплітаються та взаємозв'язані. Ефективна координація між цими суб'єктами може допомогти у досягненні загальних цілей, таких як підвищення економічного зростання,

забезпечення соціальної справедливості та збереження природних ресурсів [3, с. 3427].

У цьому контексті державні інституції виступають як регулятори та координатори дій, встановлюючи правила гри та стимулюючи співпрацю між різними сторонами. Водночас, недержавні суб'єкти, такі як громадські організації та приватні підприємства, можуть вносити свої унікальні знання, ресурси та інновації для досягнення спільних цілей [4, с. 187]. Важливою складовою успішної координації є взаємне розуміння між усіма сторонами та здатність до конструктивного діалогу. Тільки шляхом спільної роботи та обміну ідеями можна знайти оптимальні рішення для складних проблем, з якими стикається сучасне суспільство. Приміром співпраця між різними суб'єктами відновлення після війни є ключовим елементом для ефективного розв'язання конфліктів та підтримки миру. Це вимагає використання різноманітних інструментів та механізмів, щоб об'єднати різні ролі та інтереси, а саме:

- дипломатичні переговори, тобто це може бути через двосторонні, багатосторонні або міжнародні механізми, а дипломатичні угоди можуть включати мирні угоди, договори про перемир'я та угоди про відновлення;
- міжнародні організації, тобто організації, такі як ООН, Європейський союз використовуватися для сприяння співпраці та координації різних суб'єктів у відновленні після війни;
- міжнародні миротворчі сили можуть бути розглянуті для забезпечення безпеки під час процесу відновлення, а також для сприяння довгостроковому миру;
- фінансування відновлення від зовнішніх джерел, таких як міжнародні донори, може стимулювати співпрацю між різними суб'єктами;
- включення представників громадянського суспільства, таких як неприбуткові організації, місцеві групи та активісти, сприяє розбудові легітимності та підтримці відновлення на місцевому рівні;

- залучення засобів масової комунікації може допомогти в інформуванні суспільства про процес відновлення, а також сприяти тому, щоб різні групи були представлені у звітах та дискусіях;

- механізми урядової координації, тобто урядові органи можуть встановлювати механізми координації для забезпечення спільної роботи різних відділень та агенцій у процесі відновлення;

- медіатори та посередники, тобто третя сторона може бути запрошена для сприяння у вирішенні конфлікту та створенні умов для співпраці між різними сторонами [5, с. 134-137; 6, с. 158].

Ефективна координація дій між державними та недержавними суб'єктами управління в період повоєнного відновлення є надзвичайно важливою для успішного подолання наслідків війни та відновлення стійкого миру і стабільності [7, с. 259]. Державні й недержавні суб'єкти управління (такі як громадські організації, міжнародні організації, гуманітарні організації) мають різні ресурси, експертизу та здатності, які можуть бути використані для ефективного відновлення та розвитку постраждалих територій.

Координація між цими суб'єктами дозволяє забезпечити оптимальне використання ресурсів, уникнути дублювання зусиль та конфліктів інтересів, а також сприяє впевненому руху у напрямку стабілізації та розвитку. Важливою складовою ефективної координації є встановлення механізмів спільного планування, обміну інформацією, консультацій та співпраці в реалізації проєктів та програм [8, с. 30].

При цьому, необхідно також враховувати потреби та погляди місцевого населення, залучати його до процесу прийняття рішень та впровадження проєктів, оскільки вони є основними учасниками та користувачами реконструкційних програм. На нашу думку, такий підхід сприяє підвищенню легітимності та прийняттю населенням запропонованих заходів, що, у свою чергу, допомагає успішному відновленню та побудові стійкого миру.

Тому, чіткий розподіл відповідальності, спеціалізовані координаційні механізми та регулярний обмін інформацією є ключовими елементами ефективної координації між державними та недержавними суб'єктами управління під час повоєнного відновлення. Відповідним чином, науковці та експерти сформуvalи підходи та способи, якими це може бути досягнуто:

- чітке визначення ролей та обов'язків для державних та недержавних суб'єктів дозволяє уникнути дублювання зусиль та забезпечити ефективне виконання завдань;

- створення координаційних організацій або комітетів, тобто ці спеціалізовані структури можуть бути створені для координації дій між різними суб'єктами та визначення пріоритетів;

- механізми спільного прийняття рішень – формальні процедури для прийняття спільних рішень можуть бути встановлені для забезпечення врахування різних поглядів та інтересів у процесі відновлення;

- систематичні зустрічі та обмін інформацією між державними та недержавними суб'єктами допомагають у вирішенні проблем та узгодженні дій;

- встановлення механізмів моніторингу та оцінки результатів дозволяє вчасно виявляти проблеми та коригувати стратегії відновлення;

- залучення експертів та консультантів, тобто експертна підтримка може бути використана для забезпечення якісної координації та розроблення ефективних стратегій відновлення;

- міжнародні організації та донори є важливими партнерами у забезпеченні координації та фінансовій підтримці проєктів відновлення [9, с. 291; 10, с. 38-41].

Приміром, у своїх дослідженнях Гільбо А. та Нузов І., відзначають, що після війни координація дій державних та недержавних суб'єктів управління є критично важливою для ефективного відновлення суспільства та економіки,

тому мають бути напрацьовані механізми, які можуть бути використані для досягнення цієї мети:

- створення міжсекторальних комісій й робочих груп, тобто державні органи, представники громадянського суспільства, бізнесу та інших суб'єктів можуть створювати спільні комісії та робочі групи для координації дій, обміну інформацією та розробки стратегій відновлення;

- формування партнерських угод та публічно-приватних партнерств, тобто урядові органи мають укладати угоди з приватним сектором, неприбутковими організаціями та міжнародними установами для спільної реалізації проєктів із відновлення;

- створення спеціалізованих агентств або органів управління, тобто для кращого керування процесом відновлення може бути створено спеціалізовані агентства або органи, які будуть відповідальні за координацію дій різних суб'єктів;

- залучення до управління експертів та консультантів, тобто уряд має залучати консультантів та експертів із різних сфер, щоб надати допомогу в розробці та впровадженні стратегій відновлення;

- сприяння розвитку інституцій, які допомагають ефективній координації дій між різними суб'єктами управління, такими як місцеві уряди, громадські організації та приватні підприємства;

- забезпечення відкритості та прозорості, адже важливо забезпечити відкритий обмін інформацією між усіма зацікавленими сторонами, щоб збільшити довіру та ефективність координації дій [11, с. 189; 12, с. 231-249].

Відновлення після війни або конфлікту є складним та важливим процесом, який потребує ефективної координації між різними суб'єктами управління [13, с. 37] – це означає спільні зусилля державних органів, міжнародних організацій, громадських організацій та приватного сектору для відновлення інфраструктури, економіки, соціальних систем та міжнародних відносин. Однак без ефективної системи координації ці зусилля можуть бути

неефективними або навіть протиріччями одне одному. Крім того, партнерство з недержавними суб'єктами, такими як громадські організації та приватний сектор, забезпечить додаткові ресурси та експертні знання для відновлення, своєю чергою це може включати укладання партнерських угод для спільної реалізації проектів або надання технічної та фінансової допомоги. Такі партнерства можуть посилити ефективність та швидкість відновлення після війни.

Наприклад, механізми координації дій державних та недержавних суб'єктів управління під час повоєнного відновлення включають різноманітні форми співпраці між урядами, міжнародними організаціями, громадськими організаціями та приватним сектором. У рамках ретроспективи існує низка міжнародних прикладів таких механізмів, а саме:

- дійсно держави створювали спеціальні комітети та комісії для координації дій у сфері відновлення. Так, після Другої світової війни були створені такі організації, як European Recovery Program (Marshall Plan), щоб керувати процесом відновлення;

- регулярні форуми та конференції створювали майданчики для обміну досвідом та планування спільних дій у сфері відновлення. Наприклад, Генеральна Асамблея ООН є майданчиком для обговорення питань відновлення після війни;

- держави співпрацюють з недержавними суб'єктами, такими як громадські організації та приватні компанії, для спільного вирішення проблем відновлення. Наприклад, уряди укладають партнерські угоди з міжнародними недержавними суб'єктами для реалізації проектів у сфері інфраструктури або освіти;

- міжнародні організації, такі як Світовий банк, Міжнародний валютний фонд та Європейський союз, надають технічну допомогу та фінансову підтримку для проектів відновлення, своєю чергою це включає надання

кредитів на розвиток, грантів для відновлення інфраструктури та інші форми допомоги [14, с. 141].

Після завершення військових конфліктів або повоєнного стану, ефективне відновлення країни вимагає дієвої координації дій державних та недержавних суб'єктів управління. Першим і одним з ключових механізмів цієї координації є розроблення та впровадження стратегічних планів відновлення, що забезпечують взаємодію між різними секторами економіки та соціальної сфери [15, с. 22]. Державні органи управління в цьому процесі виступають у ролі координаторів, визначаючи пріоритетні напрямки та ресурси для відновлення інфраструктури, економіки та соціальної сфери.

На нашу, успішне відновлення також потребує активної участі недержавних суб'єктів, таких як місцеві громади, громадські організації, бізнес-структури та міжнародні організації. Вони можуть надавати експертну підтримку, ресурси та інноваційні підходи до відновлення, що допомагають забезпечити більш швидке та ефективне відновлення після кризи. Для досягнення цієї мети важливо створити механізми партнерства та співпраці між різними зацікавленими сторонами, які забезпечать обмін інформацією, ресурсами та координацію дій. Нарешті, важливо забезпечити прозоре та відкрите управління під час процесу відновлення, щоб забезпечити широку участь громадськості та забезпечити відповідальність перед громадянами, своєю чергою це може включати проведення публічних слухань, звітності перед громадськістю та створення механізмів звернення до державних і недержавних органів з питань відновлення.

Зазначимо, що приміром успішне відновлення після повоєнного періоду в Україні потребує комплексного підходу до координації дій державних та недержавних суб'єктів управління, спрямованого на забезпечення ефективного використання ресурсів та максимізацію соціально-економічних результатів (Таблиця 1).

Таблиця 1. Модель координації дій державних та недержавних суб'єктів управління під час повоєнного відновлення в Україні

Механізм координації	Опис
Стратегічні плани відновлення	Розроблення та впровадження стратегічних планів, що визначають пріоритети та ресурси для відновлення інфраструктури, економіки та соціальної сфери. Україна розробляє і впроваджує стратегічні плани, що визначають пріоритетні напрямки та ресурси для відновлення інфраструктури, економіки та соціальної сфери. Це допомагає забезпечити системний та координований підхід до реабілітації країни після війни.
Партнерство та співпраця	Створення механізмів для обміну інформацією, ресурсами та координації дій між різними зацікавленими сторонами, включаючи державні органи, місцеві громади, громадські організації та бізнес. Україна активно сприяє створенню механізмів партнерства між державними органами, місцевими громадами, громадськими організаціями та приватним сектором для обміну ресурсами, експертизою та координацією дій у процесі відновлення.
Міжвідомчі комісії та робочі групи	Створення спеціалізованих комісій з представників державних і недержавних секторів для спільної розробки та виконання стратегій відновлення. Україна створює спеціалізовані комісії та робочі групи, що об'єднують представників державних і недержавних секторів для спільного розроблення та виконання стратегій відновлення. Ці організації сприяють узгодженню дій і ефективному використанню ресурсів.
Прозоре управління	Забезпечення відкритості та прозорості в управлінні під час процесу відновлення, включаючи публічні слухання, звітність перед громадськістю та механізми звернення до владних і невідладних органів. Україна прагне забезпечити відкритість та прозорість управління під час процесу відновлення. Це включає проведення публічних слухань, регулярну звітність перед громадськістю та створення механізмів звернення до владних та невідладних органів з питань відновлення.

Джерело: власна розробка авторів

Висновки. Отже, координація дій державних та недержавних суб'єктів є ключовим елементом будь-якої успішної стратегії розвитку. Це вимагає не

лише взаємодії між різними сторонами, але й спільного зусилля у вирішенні загальних завдань та викликів, що стоять перед суспільством. Управління під час повоєнного відновлення вимагає включення державних та недержавних суб'єктів у діалог і співпрацю. Державні структури зазвичай координують загальні стратегії відновлення, встановлюючи норми, правила та регулюючи ресурси, тоді як недержавні суб'єкти можуть забезпечувати експертну допомогу, ресурси або простір для інновацій.

Ключовим механізмом координації дій є спільне планування і стратегічне спрямування. Державні та недержавні суб'єкти можуть співпрацювати у визначенні пріоритетів відновлення, а також у встановленні конкретних цілей та завдань для досягнення успіху. Механізмами координації можуть бути також спеціалізовані комітети, робочі групи або консорціуми, що об'єднують усіх зацікавлених сторін для обговорення конкретних аспектів відновлення та прийняття рішень.

Важливою складовою є також моніторинг і оцінка результативності. Державні та недержавні інституції повинні визначити спільні показники ефективності, за якими буде оцінюватися прогрес у відновленні та вносити корективи в стратегію, якщо потрібно. Забезпечення прозорості та відкритості є ще одним важливим аспектом. Державні й недержавні суб'єкти повинні дотримуватися принципів відкритого доступу до інформації про процеси відновлення, а також забезпечувати механізми для участі громадськості та зацікавлених сторін.

Нарешті, ефективне співробітництво вимагає розвинених механізмів розв'язання конфліктів та вирішення спірних питань. Це може включати в себе медіацію, арбітраж або інші форми альтернативного вирішення суперечок, які дозволяють забезпечити згоду та співробітництво всіх сторін у процесі відновлення.

Література

1. Lagoutte S. The Role of State Actors Within the National Human Rights System. *The Domestic Institutionalisation of Human Rights*. Routledge. 2021. P. 13-30.
2. Stivachtis Y. Non-state Actors 'Role in Foreign Policy: The Case of the EU Enlargement Policy in Western Balkans. *Non-State Actors and Foreign Policy Agency: Insights from Area Studies*. Cham: Springer Nature Switzerland. 2024. P. 43-64.
3. Yastrebova A., et al. State and non-state actors ensuring constitutional order and public security: problems of legal regulation of interaction. *PalArch's Journal of Archaeology of Egypt/Egyptology*. 2020. № 17.10 P. 3424-3446.
4. Guilbaud A. Diplomacy by non-State actors. *Global Diplomacy: An Introduction to Theory and Practice*. 2020. P. 183-194.
5. Завальний М.В. Правовий статус державних та недержавних суб'єктів охоронної діяльності в Україні. *Форум права*. 2016. № 4. С. 133-139.
6. Карасаєв С. У., Лікарчук Н. В. Міжнародні аспекти використання інформаційних технологій у державному управлінні. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2023. №12. С. 151–163.
7. Любиченко О. Взаємодія державних і недержавних суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки: досвід країн Люблінського трикутника. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 3 (31). С. 256-265.
8. Балацька О. Б. Конфлікти за участі недержавних суб'єктів як фактор кризи державності. *Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін*. 2020. № 22.27. С. 26-34.
9. Самофалова Т. Конкурентна політика і публічний менеджмент в умовах війни і повоєнного відновлення України. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 3 (31). С. 289-300
10. Borlini L. The Security Council and Non-State Domestic Actors: Changes in Non-Forcible Measures between International Lawmaking and Peacebuilding. *Va. J. Int'l L.* 2020. № 61 (489). P. 1-58.

11. Guilbaud A. Diplomacy by non-State actors. *Global Diplomacy: An Introduction to Theory and Practice*. 2020. P. 183-194.
12. Nuzov I. Post-conflict justice: extending international criminal responsibility to non-State entities. *International Humanitarian Law and Non-State Actors: Debates, Law and Practice*. 2020. P. 229-262.
13. Bellal A. What Are ‘Armed Non-State Actors’? A Legal and Semantic Approach. *International Humanitarian Law and Non-State Actors: Debates, Law and Practice*. 2020. P. 21-46.
14. Carment D., Belo D. Non-state actors and conflict management in an era of grey zone conflict. *Routledge handbook of peace, security and development*. Routledge. 2020. P. 138-148.
15. Zając D. Non-state Actors as Law-Makers. Non-state Actors Law-making and Domestic Criminal Law. *Cham: Springer Nature Switzerland*. 2023. P. 15-28.

References

1. Lagoutte, S. (2021), *The Role of State Actors Within the National Human Rights System, The Domestic Institutionalisation of Human Rights*, Routledge, London, UK, pp. 13-30.
2. Stivachtis, Y. (2024), *Non-state Actors’ Role in Foreign Policy: The Case of the EU Enlargement Policy in Western Balkans. Non-State Actors and Foreign Policy Agency: Insights from Area Studies*. Cham: Springer Nature Switzerland, pp. 43-64.
3. Yastrebova, A., (2020), “State and non-state actors ensuring constitutional order and public security: problems of legal regulation of interaction”, *State and non-state actors ensuring constitutional order and public security: problems of legal regulation of interaction*. PalArch's Journal of Archaeology of Egypt/Egyptology, vol. 17.10 P. 3424-3446.
4. Guilbaud, A. (2020), “Diplomacy by non-State actors”, *Global Diplomacy: An Introduction to Theory and Practice*, pp. 183-194.
5. Zavalnyi, M.V. (2016), “ Legal status of state and non-state subjects of security activities in Ukraine ”, *Forum prava*, vol. 4, pp. 133-139.

6. Karasaiev, S. U., Likarchuk, N. V. (2023), “ International aspects of the use of information technologies in public administration ”, *Mizhnarodni vidnosyny: teoretyko-praktychni aspekty*, vol. 12, pp. 151–163.
7. Liubychenko, O. (2024), “Interaction of state and non-state actors in ensuring information security: experience of the countries of the Lublin Triangle”, *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii*, vol. 3 (31), pp. 256-265.
8. Balatska, O. B. (2020), “ Conflicts involving non-state actors as a factor in the crisis of statehood ”, *Naukovyi chasopys NPU imeni MP Drahomanova. Serii 22. Politychni nauky ta metodyka vykladannia sotsialno-politychnykh dystsyplin*, vol. 22.27, pp. 26-34.
9. Samofalova, T. (2024), “ Competitive politics and public management in the conditions of war and post-war recovery of Ukraine ”, *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii*, vol. 3 (31), pp. 289-300
10. Borlini, L. (2020), “The Security Council and Non-State Domestic Actors: Changes in Non-Forcible Measures between International Lawmaking and Peacebuilding”, *Va. J. Int'l L*, vol. 61 (489), pp. 1-58.
11. Guilbaud, A. (2020), “Diplomacy by non-State actors”, *Global Diplomacy: An Introduction to Theory and Practice*, pp. 183-194.
12. Nuzov, I. (2020), “Post-conflict justice: extending international criminal responsibility to non-State entities”, *International Humanitarian Law and Non-State Actors: Debates, Law and Practice*, pp. 229-262.
13. Bellal, A. (2020), “What Are ‘Armed Non-State Actors’? A Legal and Semantic Approach”, *International Humanitarian Law and Non-State Actors: Debates, Law and Practice*, pp. 21-46.
14. Carment, D., Belo, D. (2020), “Non-state actors and conflict management in an era of grey zone conflict”, *Routledge handbook of peace, security and development*. Routledge, London, UK, pp. 138-148.
15. Zając, D. (2023), *Non-state Actors as Law-Makers. Non-state Actors Law-making and Domestic Criminal Law*, Springer Nature, Cham, Switzerland, pp. 15-28.

Стаття надійшла до редакції 15.04.2024 р.